

Powwow i New Mexico

Trykt i *Hau Kola* nr. 1, 2014.

af James Bulman-May, PhD

jbm4777@gmail.com

Powwow er en gæstfri traditionel tredages festival, der afholdes årligt af de nordamerikanske stammefolk, bl.a. i Taos, New Mexico i den anden weekend i juli. Her mødes *Native Americans* fra hele USA og dele af Canada for at danse, udveksle nyt og videregive traditionen til yngre generationer.

Powwow eller pauwau er et Algonquin-ord, som betyder ”han drømmer”. Algonquin-sproget tales i dag af omkring 2.500 af efterkommerne af USA's første mennesker og den dialekt, hvorfra ordet stammer, findes især på Rhode Island. Ordet refererede oprindeligt til de høvdinge, som i drømme modtog vigtige beskeder fra åndeverdenen. Konceptet Powwow henviser også til et møde mellem disse åndelige ledere. I dag er Powwow indbegrebet af en festival, hvor mange stammer deltager som een stor familie.

De fleste ceremonier i de oprindelige nordamerikanske stammesamfund er lukkede for udenforstående, men den mindst 200 år gamle Powwow-tradition foreskriver, at i disse tre dage inviteres offentligheden indenfor. Her er det en uskreven lov, at man følger de få regler, udviser den tilbørlige respekt, betaler entre og kameraafgift og undlader at filme bønner og rituelle handlinger. Følger man disse anvisninger, er det øvrige multikulturelle amerikanske samfund og resten af den tilrejsende verden velkomne til at overvære de aspekter af den ellers lukkede kultur, man ønsker at dele med os. Som dansker kan man måske føle, at denne grænse trækkes skarpt op, men der er tale om en skrøbelig kultur, som nødvendigvis må beskytte sig, hvis den skal overleve den allestedsnærværende vestlige indflydelse.

*

Middagsheden er et godt stykke over de 30 grader, men ved udsigten til at opleve et Powwow i Taos tanker vi op med vandflasker og frugt. Vi forlader det kølige *adobe casita*, et mindre hus bygget af soltørret ler iblandet strå, og cykler forbi Red Willow-puebloen, hvor Carl Gustav Jung i 1925 talte med en høvding ved navn Mountain Lake. Høvdingen forklarede bl.a. Jung, at de nordamerikanske indianere til forskel fra den hvide mand tænker med hjertet og ikke med hjernen. Denne samtale ændrede Jungs liv og han refererede ofte til den i sine bøger.

Vi cykler forbi et skilt, der viser vej til D.H. Lawrences ranch på Lobo Mountain, hvor han bl.a. skrev essayet ”Mornings in New Mexico”. Han købte ranchen i 1923 af sin mæcen Mabel Dodge Luhan for den eneste gangbare mønt, han havde til rådighed: manuskriptet til den banebrydende roman *Lady Chatterley's Lover*. Denne roman chokerede samtiden med sin lovprisning af seksualiteten og var i England forbudt fra 1928-1960. Sidst i 1930'erne begravede Frieda Lawrence hans aske i et kapel på Lobo Mountain, hvorfra der på en klar dag er udsigt til fem blå bjergkæder.

Vælger man vejen mod vest, når man efter en times kørsel til Abiquiu, en by med en usædvanlig smuk adobe- arkitektur. Her slog maleren Georgia O'Keefe sig ned efter i en årrække at have arbejdet i New Mexico, bl.a. på D.H. Lawrences ranch. Hun etablerede sig på Ghost Ranch, hvor landskabet inspirerede nogle af hendes kendteste værker.

Vi drejer ind på reservatets område og ud på den vidtstrakte grønne slette ved foden af the Taos Mountain, som sammen med Blue Lake er blandt Red Willow-indianernes helligste steder. Blandt de lokale Taoseños mener nogle, at bjergets massive udstråling skyldes, at det er en kæmpe krystal,

som lagrer en frugtbar ur-energi. Denne manifesterer sig nu og da som "The Taos Hum", en udefinerlig vibration, der som en dyb didjeridoo bastone gennemstrømmer Taos og det omkringliggende landskab.

Bag Powwow-området og på de grønne bjergskrånninger græsser bisonflokkene, som trives side om side med vildheste og elge. Højere oppe lever der bjørne, som har genetableret sig efter tidligere tiders rovdrift. Ved Powwow-arenaen tiltrækkes kolibrierne af duften fra vaffelbodernes honningkrukker og vaniljesukker sprinklet på Navajo-pandekagerne. Nu og da står de små fugle stille i luften og viser deres farverige fjerpragt. I pauserne mellem de tilrejsende musikeres udfoldelser blander en mængde fuglestemmer sig i lydbilledet.

I 1970 gav Nixons regering dette unikke område samt Blue Lake tilbage til Red Willow-stammen, og dette fejres blandt andet ved Powwows i Taos, som siges at være verdens største. Red Willow-indianerne har boet i de bikubelignende *adobe*-strukturer af soltørret ler i Taos Pueblo i mere end 1000 år – en af grundene til, at Unesco har givet området status af *World Heritage Area*, et verdensarvsområde på linje med f.eks. Venedig og Ilulissat Isfjord.

Reservaterne eller puebloerne, som de kaldes i det sydvestlige USA, er på nogle punkter formelt set ikke en del af det etablerede USA. Man har intern regering, ordensmagt, regelsæt, helseklinik, og en katolicisme, hvor indtagelse af peyotekaktussen er lovlig i forbindelse med religiøse ceremonier. De forretningsmæssige aktiviteter, der foregår inden for reservatet, beskattes ikke af den amerikanske stat. Indbyggerne har dobbelt statsborgerskab og har uden for reservaterne de samme rettigheder og pligter, som andre amerikanske statsborgere - siden 1924 inklusive stemmeret.

*

Klokken 19 fredag aften har vi fundet en plads i græsset under grønne grene, der dækker et cirkelformet halvtag på stolper. Denne arena på den åbne slette nord for Taos med Sangre de Cristo-bjergene i baggrunden vil i denne lange weekend danne ramme for forskellige typer danse og kåringer, udført af et erfarent dommerpanel.

Foto: James Bulman-May

Trommerytmer og sang – de eneste instrumenter anvendt i Powwows -- lyder på skift fra de tilrejsende musikere, først fra Mic Mac-stammen fra det nordøstlige USA. Ni mænd i alle aldre, hver med deres trommestik, sidder i en kreds omkring en stor tromme og synger for fulde stemmebånd i falset til trommens kollektivt skabte rytme. Deres professionelle stolthed er tydelig, og de konkurrerer om priser for dette års bedste performance. De øvrige trommegrupper og dansere repræsenterer tæt ved 50 af de godt og vel 500 stammer på hele kontinentet, inklusive Algonquin,

Apache, Blackfeet, Cheyenne, Chippewa, Cherokee, Choctaw, Comanche, Cree, Crow, Dakota, Iroquois, Kiowa, Lakota, Meshkawi, Navajo, Nez Perce, Otoe, Pawnee, Ponka, Sicangu, Ute, Yakama, Zia, Zuni etc. for blot at nævne et tilfældigt udvalg.

En gruppe dansere i traditionelle klæder og fjerudsmykning indleder en bevægende åbningsceremoni, hvor Red Willow-folkets høvding Juan Gomez Half-moon byder velkommen. Vi lytter til forskellige velkomster og stammernes ældstes velsignelser går lige til hjertet. Diverse massakrer, stjalne landrettigheder, økologiske katastrofer og andre overgreb i koloniseringens navn mærker denne kultur, som dog har tilkæmpet sig mange rettigheder siden sømanden og korttegneren Amerigo Vespucci, der sejlede med Columbus, omkring 1495 gav navn til det nyopdagede kontinent.

Centrale historiske fikspunkter mindes ved åbningsceremonierne. I perioden fra 1680 til 1692 lykkedes det Red Willow-folket i Taos Pueblo at nedkæmpe kolonimagten. Denne tid fejres paradoksalt nok samtidig med, at veteraner fra krigen i Korea, Vietnam, Irak og Afghanistan æres under *Stars and Stripes*, der vajer side om side med Taos Pueblo-flaget, Powwow-flaget og New Mexicos gule flag med Zia-stammens soltegn. Det oprindelige fælles flag for alle nordamerikanske stammer, *the Eagle Staff*, ørnestaven med en drømmefanger vedhæftet adskillige ørnefjer bæres dog forrest i de daglige åbningsceremonier. Den holdes på skift af diverse besøgende stammers høvdinge, som næsten uden undtagelse alle er Vietnamveteraner. En af dem griber mikrofonen og fortæller om en nærdødsoplevelse i Vietnam, hvor han rejste ”over på den anden side”. Her kom slægt og venner ham i møde og fortalte ham, at hans tid endnu ikke var kommet. De sendte ham tilbage til de levendes land, og da han vågnede i feltlazarettet, svor han, at han som tak ville dedikere resten af sit liv til at opretholde de nordamerikanske indianeres traditioner.

Åbningsceremonierne afsluttes med en fælles bøn. Det er ikke klart, om der bedes til den store ånd, indianernes fælles øverste gud, eller den kristne katolske gud. Begge religioner trives side om side, hvilket tydeligt ses i den symbolrigdom, der pryder alteret i Red Willow-folkets adobe-kirke fra 1850, hvor Jomfru Maria og Kristus er omgivet af majsplanter, der repræsenterer en central førkristen guddom. Denne synkretisme – blanding af religiøse symboler – ses også i Powwow-deltagernes beklædning, som ikke anses for at være kostumer, men regalier. Ordet kostume opfattes i denne forbindelse som nedladende og i stedet anvendes begrebet regalier for at understrege, at der ikke er tale om et karneval, men om en urgammel tradition, hvor symboludsmykningen og beklædningen har en dybere betydning med direkte forbindelse til den oprindelige kultur, religion og mytologi.

Disse paradokser rummer de postmoderne og postkoloniale indianere tilsyneladende uden problemer. De deltagende stammer er, som de fleste andre oprindelige folk i Nordamerika, krigere. Krigerens etik rangerer højt i deres moralkodeks, f.eks. illustreret af et logo, der tilhører *Navy Seals*, det amerikanske svar på Jægerkorpset, centralt placeret i en hovedprydelse dekoreret med ørnefjer. Sammen med nationalisme og patriotisme, der omfatter både kulturen før koloniseringen og det nuværende amerikanske samfund, er denne krigeretik stammens centrale dynamik.

På Red Willow-folkets kirkegård ved indkørslen til Taos Pueblo ses denne bricolage/kludetæppekultur i fuldt flor. Gravene er udsmykket med tomahawker, ulvetænder og bjørneklør, og *Stars and Stripes* vajer over hver anden gravsten. En sådan udsmykning er et sjældent syn på kirkegården i Taos, hvor de engelske og spanske indvandrere og deres efterkommere er begravet.

Foto: James Bulman-May

Hybridkulturen spores i alle indianernes socialklasser fra mændenes traditionelle hårpiske, der når til lænden, kontrasteret af juristernes og lægernes stålbriller og sideskilninger, til tatoveringer af kors side om side med totemsymboler og kvindernes mokkasiner versus høje hæle. Omvendt ser man hos de vestlige indvandrere, især hippiegenerationen og dens grønne efterkommere, indlån af indiansk kultur, etik, spiritualitet og symbolrigdom, bl.a. punkernes Mohawk og indianske kunst, der pryder næsten ethvert hjem i det sydvestlige USA. Selv på alteret i Hanumantemplet i den lokale ashram ses en drømmefanger.

*

Efter en fælles introduktionsdans, hvor alle stammerne defilerer forbi dommerpanelet, udfører deltagerne med legende lethed komplicerede danse, såsom *the fancy feather dance*, *the grass dance*, *the chicken dance*, *crow hops* etc., kun afbrudt af ritualer, såsom de store *intertribals*, fællesdanser, hvor alle stammer samt tilskuere og gæster er velkomne til at deltage. Den tredje *intertribal* kulminerer med den centrale *finding the feather*-ceremoni. Her tabes en ørnefjer, der symboliserer liv, midt i arenaen og fem af stammernes ældste høvdinge samles i en dans, hvis koreografi illustrerer en søgen efter den forsvundne fjer. Til sidst findes ørnefjeren, som under trommehvirvler, magiske besværgelser og håndtegn løftes fra jorden af den ældste danser. Via dette ritual redder man symbolsk et liv og i videre betydning den indianske kultur.

En af høvdingene dækker det ene øje, når han fornemmer, at en kameralinse peger på ham. Som under alle ritualer og bønner er fotografering forbudt og den uvidende turist får et venligt, men bestemt klap på skulderen og en tavs hovedrysten som tegn på, at kameraet bør slukkes. Her slås der en streg i sandet for at beskytte kulturens inderste hemmeligheder.

Som Salman Rushdie siger: ”Der er ikke meget tilbage af de oprindelige kulturer, men de 5 %, som vi dog har, er bedre end ingenting.” Jeg viser dette citat til en ung Zuni, Dancing Hummingbird, aka Cameron Lefthand Mondragon, som just er færdiguddannet fra IAIA, the Institute of American Indian Arts i Santa Fe, New Mexico. I studietiden etablerede han sit eget filmselskab, hvor han nu i perioder ansætter stammefrænder fra puebloen som produktionsassistenter. Cameron er født i Taos Pueblo og bor på reservatets område, men har som de fleste moderne Zunier frit lejde i begge verdener. Han smiler overbærende og forklarer, at i Zuniernes tilfælde er 5 % lavt sat.

For eksempel, forklarer Cameron, er puebloens arkitektur uændret gennem 1000 år, og i resten af reservatet, hvor hvide er forment adgang, foregår der en veritabel renæssance af de gamle traditioner. Elektricitet indføres ikke og vand hentes igen i lerkrukker fra Blue Lake Creek og andre hellige kilder og vandløb. Man rejser på hesteryg og har lagt skydevåbnene på hylden. I stedet jager

man nu hjort, elg og bjørn med bue og pil og mindre bytte med fælder. De *fastfood*produkter, som hærger den amerikanske befolkning med overvægt og følgesygdomme, findes ikke i denne del af reservatet, hvor man er vendt tilbage til de oprindelige næringsmidler såsom bønner, majs, urter og magert kød. I dette traditionelle miljø falder BMIindekset og helbredstilstanden bedres. Desuden udvikles børnenes immunsystem i højere grad og de lider af færre sygdomme.

Denne renæssance, som findes i de ressourcerige sektorer i alle nordamerikanske stammer, indebærer ikke blot ernæringsmæssige livsstilsændringer. De oprindelige indvielsesritualer praktiseres igen, for eksempel af Red Willow-folket i området omkring Blue Lake, hvor de gamle danse praktiseres i hemmelighed, beskyttet mod vestlig indtrængen. Efter at have oplevet den kulturrigdom, som i løbet af et Powwow deles med os med rund hånd, kan man kun håbe, at det vil lykkes disse kulturer at overleve imod alle odds.

Foto: James Bulman-May

Powwow afsluttes søndag eftermiddag med regndanse. Det er klogt at medbringe en paraply ved disse lejligheder. Under dansene samler skyerne sig i horisonten og dækker til sidst himlen over sletten med mørke, blomkålsformede *cumulus nimbus* formationer, der varsler torden og regn. Der falder som regel et par dråber hen under aften, hvis det da ikke udvikler sig til en veritabel haglstorm med daglige regnskyl resten af sommeren - som i 2006, hvor den omkringliggende ørken grønnedes for første gang i 50 år. Den sommer lå New Mexico som nummer to i det amerikanske regnmålingsindeks, kun overgået af Connecticut.

Det globale klima kaos hersker også i New Mexico. Her findes der unikke muligheder for udvikling af solenergi, som bruges i udstrakt grad i de alternative bebyggelser Tres Orejas og Tres Piedras, der minder om en blanding af Christiania og kunstnerkolonien i Skagen i de første årtier af det tyvende århundrede. Disse bygder er *off the grid* - uden for elnettets rækkevidde.

Her er man takket være alskens opfindsomheder 100 % selvforsynende med alternativ energi.

En oplevelse af et Powwow kan være en inspiration til livsstilsændring. Det er tydeligt, at de oprindelige og nye danse og regaler har en dyb identitetsskabende funktion for disse mennesker, måske især de yngre generationer, hvoraf de fleste til dagligt lever under de samme betingelser, som det omgivende samfund.

Man kan for eksempel møde de unge repræsentanter for de oprindelige kulturer, når de arbejder som guider i Taos Pueblo. Her giver de med blændende ordforråd og kommunikative færdigheder tilrejsende og efterkommere af *Native Americans* og kolonisatorer en introduktion til deres urgamle kultur, ofte med et fokus på bæredygtighed. På sæt og vis inkarnerer disse unge en bevidsthed rodfæstet i to ofte diametralt modsatte kulturer, hvor de studerer og arbejder i det vestligt orienterede samfund og samtidig deltager i stammens oprindelige mysterier, ritualer og levevis.

På denne måde viser de vej til et tredje rum, hvor nye tilgange kan opstå.

Bæredygtig livsstil er ikke et nyt koncept for Red Willow-folket, Zunierne og de andre oprindelige nordamerikanske folkefærd, som altid har levet i balance med naturen og tilbedt moder jord med rituelle danse. Forhåbentlig vil de med tiden dele mere af deres traditionelle viden med os, så vi kan gentænke vor fremfærd. Noget tyder på, at vi til trods for teknologiske landvindinger må tilbage på skolebænken for at tilegne os en forståelse for, hvorledes vi bør behandle og respektere vores planet.

På www.tipi.dk, www.powwows.dk samt på www.natmus.dk er der oplysninger om powwows i Danmark.